

Дарія КОХАНОВСЬКА,

здобувач вищої освіти

Володимир ТИМОФЄЄВ,

старший викладач

кафедри вогневої підготовки

Науковий керівник:

Дмитро ТІНІН,

старший викладач кафедри

тактико-спеціальної підготовки

Дніпровського державного

університету внутрішніх справ

ПОНЯТТЯ ТА ВИДИ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИХ СТАНДАРТІВ ПРАВ ЛЮДИНИ

Статут Організації Об'єднаних Націй, прийнятий 24 жовтня 1945 року, визначає, що «народи Об'єднаних Націй, сповнені рішучості утвердити віру в основні права людини, гідність і цінність людської особистості, рівноправність чоловіків і жінок, а також рівність прав великих і малих націй». У частині 3 статті 1 цього документа одна з цілей ООН визначена як «сприяння міжнародному співробітництву в розв'язанні глобальних економічних, соціальних, культурних та гуманітарних проблем і заохочення розвитку поваги до прав людини та основних свобод для всіх, незалежно від раси, статі, мови чи релігії» [1]. Саме на цих принципах виникла нова галузь міжнародного права – міжнародне право людини.

Так, до основних міжнародно-правових актів, що регулюють права людини, належать:

1. Загальна декларація прав людини, прийнята 10 грудня 1948 року;
2. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права від 16 грудня 1966 року;
3. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права від 16 грудня 1966 року, які разом складають Хартію прав людини або Міжнародний білль прав людини.

Частина 1 статті 5 Міжнародного пакту про громадянські та політичні права 1966 року зазначає, що «держави не мають права здійснювати будь-яку діяльність або вживати дії, спрямовані на знищення прав чи свобод, визнаних у цьому Пакті, або на їх обмеження понад те, що передбачено самим Пактом» [2]. Водночас стаття 22 Конституції України стверджує, що права і свободи людини гарантуються і не можуть бути скасовані. При ухваленні нових законів або змін до існуючих не допускається обмеження змісту або обсягу наданих прав і свобод [3].

Важливими регіональними документами, ухваленими Радою Європи для забезпечення прав людини, є: Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод (1950), Європейська соціальна хартія (1961) та Європейська конвенція про запобігання катуванням (1987). За змістом права та свободи поділяються на особисті (громадянські), політичні, економічні, соціальні, культурні та колективні права людини та громадянина.

Принцип поваги прав людини є основним у системі міжнародного права, втілюючи головний зміст цієї галузі. Усі норми повинні тлумачитися згідно з цим принципом. Принцип демократії тісно пов'язаний з принципом поваги прав людини і є важливим загальним принципом як для міжнародного, так і для національного права. Основу цієї системи складають загальновизнані стандарти прав людини, що сформувалися історично через досягнення демократії та гуманізму, як на рівні окремих держав, так і на світовому рівні. Норми міжнародного та національного права мають відповідати цим стандартам.

Міжнародне право вказує й на обов'язки людини перед своєю державою. Зокрема, у частині 1 статті 29 Загальної декларації прав людини 1948 року підкреслюється, що кожна особа має обов'язки перед суспільством, адже вільний розвиток особистості є можливим тільки в умовах суспільства. Протиріччя між правами людини та держави повинні вирішуватися гармонійно з урахуванням інтересів обох сторін. Частина 3 статті 29 Загальної декларації прав людини 1948 року встановлює, що права людини та держави повинні реалізовуватись відповідно до цілей і принципів Статуту ООН [4].

Громадянські (особисті) та політичні права, або права першого покоління, є основою загальновизнаних норм прав людини. Вони включають принцип рівності, заборону дискримінації, гендерну рівність, право на життя та особисту недоторканність, скасування смертної кари, заборону рабства, тортур та нелюдського ставлення. Кримінальне право передбачає, що арешт і позбавлення волі можливі лише за рішенням суду, а особа не може бути засуджена двічі за один злочин. Також гарантується презумпція невинуватості, і невинність має бути доведена під час судового розгляду. Кожна людина має право на свободу думки, але це право може бути обмежене для захисту репутації, прав інших людей, а також для забезпечення державної безпеки, громадського порядку, моральності чи здоров'я. Важливим є також право вільно залишати будь-яку країну, включаючи власну, та право на повернення до своєї країни, яке не може бути обмежене.

Соціальні, культурні та економічні права, або права другого покоління, включають право на працю, справедливі умови праці, право на створення профспілок, соціальне забезпечення, охорону сім'ї, достатній життєвий рівень, здоров'я, освіту, участь у культурному житті та користування досягненнями науки. Згідно з Міжнародним пактом про економічні, соціальні і культурні права 1966 року, держави зобов'язуються використовувати доступні ресурси для забезпечення цих прав [5].

Колективні права, або права третього покоління, включають право

народів на самовизначення, що дає їм змогу визначати свій політичний, економічний, соціальний і культурний статус. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права 1966 року гарантує право меншості етнічних, релігійних та мовних груп на збереження своєї культури, релігії, обрядів і рідної мови.

Права корінних народів також повною мірою охоплюються міжнародними нормами прав людини, і держави зобов'язані створювати умови для їх підтримки. Спеціальні акти, такі як Декларація про права корінних народів 2007 року та Конвенція Міжнародної організації праці 1989 року, визнають корінні народи як нащадків тих, хто населяє території до колонізації або формування сучасних державних кордонів. Важливим досягненням є верховенство міжнародно-правових актів над національним законодавством.

Список використаних джерел:

1. Статут Організації Об'єднаних Націй від 24 жовтня 1945 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_010#Text (дата звернення: 06.11.2024).
2. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права від 16 грудня 1966 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043#Text. (дата звернення: 06.11.2024).
3. Конституція України № 254к/96-ВР від 28.06.1996 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96%D0%B2%D1%80#Text>. (дата звернення: 06.11.2024).
4. Загальна декларація прав людини 10 грудня 1948 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text. (дата звернення: 06.11.2024).
5. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права від 16 грудня 1966 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_042#Text. (дата звернення: 06.11.2024).

Валерій КРАСІЛЬНИКОВ,

здобувач вищої освіти

Науковий керівник:

Ігор СЕРДЮК,

доцент кафедри теорії

та історії держави та права,

конституційного права та прав людини

Дніпровського державного

університету внутрішніх справ,

кандидат юридичних наук, доцент

ГІДНІСТЬ ЛЮДИНИ ЯК НАЙВИЩА СОЦІАЛЬНА ЦІННІСТЬ

Гідність людини є першочерговим поняттям, яке формує основу сучасної теорії прав людини. Вона виступає не лише морально-етичною категорією, але й фундаментальною конституційною цінністю, закріпленою в міжнародних